

5. Шеляг-Сосонко Ю. Р. География растительного покрова Украины: научное издание / Ю. Р. Шеляг-Сосонко, В. В. Осычнюк, Т. Л. Андриенко. – Киев : Наук. думка, 1982. – 286 с.

УДК 551.583:551.588 (477.82)

Ф.П. Тарасюк., доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища,
Н.А. Тарасюк, к. геогр. н., доцент кафедри фізичної географії, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Сучасні кліматичні тенденції на Волині

*Кафедра екології та охорони навколишнього середовища,
Кафедра фізичної географії,*

Розглянуто динаміку основних метеоелементів на території Волині. Подано їхні територіальні характеристики. Встановлено загальну тенденцію розвитку кліматичних процесів.

Ключові слова: циркуляція повітряних мас, температура повітря, опади.

Tarasiuk F. P., Tarasiuk N. A. Current Trends in the Volyn Region Climate

In the article it is considered main dynamics of the meteorological elements in the Volyn region. It is shown their territorial peculiarities. Also it is established the main trend of climatic processes development within current climatic changes.

Keywords: circulation of air masses, air temperature, precipitation.

Питання глобального потепління активно вивчається кліматологами різних країн [1, 2]. Загальне зростання температури повітря ніким не заперечується, але стосовно причин цього явища думки вчених відрізняються. Розглядаються як антропогенні чинники, так і природна зумовленість зростання температури.

Основними кліматотворчими факторами є наступні: сонячна радіація, яка визначається широтою і, відповідно, кутом падіння сонячних променів; циркуляція повітряних мас; характер підстилаючої поверхні. Перший фактор, сонячна радіація, є практично незмінним з точки зору кута падіння сонячних променів. Третій фактор може змінювати свої параметри лише на протязі тривалого часу і тільки циркуляція повітряних мас суттєво змінюється в залежності від дії баричних центрів.

Для розрахунку зміни напрямку вітру нами були опрацьовані строкові дані за 2011-14р.р. (близько 10 тис. показників) по МС Луцьк, для визначення територіальних відмінностей взято дані по МС Ковель за 2011р. (2,5 тис. показників). Всі ці показники порівнювались з багаторічними даними за [3,4,5,6]. Розглянуто взаємозв'язок між напрямом вітру і температурним режимом як в річному ході метеоелементів так і в сезонному розподілі.

Сезонні відмінності циркуляції повітряних мас. Зима. Впродовж зимового періоду 2010-11р.р., 2011-12р.р., 2012-13р.р., 2013-14р.р. спостерігались значні коливання значень напрямків вітру. Відмічаємо незмінність північних вітрів, суттєве зростання північно-східних та південно-східних напрямів (на 5-6 %), таке ж зниження маємо для східних і західних вітрів (на 3-5 %) і, особливо, для південних вітрів (зменшення на 19 %). Штильова погода практично незмінна.

Весна. Весною спостерігається деяке зростання північно-східного напрямку (на 3%), а також різке зниження південного напрямку. Інші напрями суттєво не відрізняються або ж ідентичні багаторічним. Повторюваність штилю зменшилась на 2% (від 9% до 7 %).

Літо. Літо в цілому характеризується значними відхиленнями за деякими напрямками вітрів. Південно-східний напрямок зріс на 9%, західний знизився на 8%. Інші напрями зазнали незначних змін. Штильова погода знизила свої показники з 14% до 8%. Зростання південно-східного напрямку в літній період, на нашу думку, приводить до зниження хмарності і, як наслідок, до зростання прямої сонячної радіації та підвищення температури повітря. Західні ж вітри супроводжуються високою хмарністю, зростанням розсіяної сонячної радіації і зниженням температури повітря.

Осінь. Осінь характеризується зростанням північно-східних, східних, південно-східних та північно-західних напрямів при зниженні повторюваності південних (на 9%) та західних (на 3%). Повторюваність штильової погоди зменшилась з 12% до 8%.

В річній динаміці вітрової циркуляції спостерігаються сезонні відмінності. Відмічаємо зростання повторюваності вітрів східного напрямку (північно-східних, східних, південно-східних) та зменшення повторюваності південних і західних вітрів. Такий розподіл напрямків вітрів, на нашу думку, і є одним з факторів зміни температури повітря та її зростання.

Регіональні відмінності зумовлені місцевими факторами. В цілому динаміка напрямків вітрів по метеостанціях Волинської області досить близька.

Температурні зміни. Для аналізу ходу температури проаналізовано дані спостережень по МС Луцьк та МС Ковель. Середнє багаторічне значення річної температури повітря становить 7.2°C [3]. Починаючи з 90-х років минулого століття і, особливо, в 2000-х роках середня річна температура перевищувалась до 8 °С і навіть 9,9°C (2015р.), лише в окремі роки вона дещо опускалась нижче 8°C. За досліджуваний період середня річна температура повітря становила 8,7 °С, що на 1,5°C вище багаторічного значення. Сезонні зміни температури повітря різняться. Взимку температура піднялась на 0,6°C. Весна характеризується різким зростанням на 2,0 °С. За літні місяці температура зросла на 1,6 °С. Температура повітря восени відрізняється від середньої багаторічної на 1,5 °С (табл.1). Загальне зростання регіональної температури повітря, на нашу думку, пояснюється як глобальними факторами (природними та антропогенними) так і місцевими (характером підстилаючої поверхні та діяльністю людини).

Зміна температури повітря

Таблиця 1

Сезон	t _c , °С за [6]	t _c , °С за 2011-14р.р.	Різниця
Зима	-3.8	-3.2	0,6
Весна	7.2	9.2	2,0
Літо	17.6	19.3	1,7
Осінь	7.9	9.1	1,2
Рік	7.2	8.7	1,5

Опади. Розподіл опадів на території Волині характеризується відносною однорідністю. В цілому випадає близько 600мм. Проте в окремі роки ці показники суттєво відрізняються від середніх значень і коливаються в широкому діапазоні (табл.2).

Таблиця 2

Кількість опадів (P_{мм})

Місяць	P min	Рік	P	δ	Сху	P max	Рік
I	4,0	1973	31,5	17,28	0,55	80,0	1979
II	5,4	1961	33,5	17,33	0,52	80,9	1966

III	3,0	1974	31,2	16,77	0,54	76,0	1994
IV	4,0	1984	39,2	19,29	0,49	94,0	1999
V	19,0	1999	57,1	25,95	0,45	119,0	2008
VI	5,0	1963	75,0	38,75	0,52	250,1	1949
VII	8,0	1994	85,0	42,60	0,50	185,1	1955
VIII	5,5	1951	65,9	38,51	0,58	208,0	2006
IX	7,3	1955	50,6	31,13	0,61	145,0	1992
X	3,0	1951, 1965	39,2	32,38	0,83	193,0	1974
XI	9,0	1975	42,3	18,79	0,44	81,3	1950
XII	5,8	1946	37,9	18,05	0,48	74,5	1954
Рік	331,6	1961	588,5	100,81	0,17	806,7	1948

Загалом кліматичні тенденції сьогодення в цілому і для Волині зокрема проявляються в зміні циркуляції повітряних мас, підвищенні температури повітря, збільшенні кількості опадів.

Список використаних джерел

1. Будыко М.И. Климат в прошлом и будущем. // М.И. Будыко – Л.: Гидрометеоздат. – 1980. – 351 с.
2. Глобальный климат в 2001-2010 годы: десятилетие экстремальных климатических явлений. Краткий доклад ВМО // Collection(s) and Series WMO – 2013. – № 1119. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// telegraf.com.ua/ ekologiya](http://telegraf.com.ua/ekologiya).
3. Климат Луцка / Под ред. В.Н. Бабиченко, Ф.В. Зузука: Монографія. – Л.: Гидрометеоздат, 1988. – 178 с.
4. Клімат України: у минулому... і майбутньому? // За ред. М.І. Куйбіда, М.Б. Барабаш: Монографія. – К.: Сталь, 2009. – 234 с.

5. Мольчак Я.О Клімат Шацького національного парку // Я.О.Мольчак, Б.П. Клімчук, Ф.П.Тарасюк, Н.А.Тарасюк : Монографія. – Луцьк: Вид-во при ВДУ «Вежа», 1995 – 146 с.

6. Кліматичний кадастр України – К.: Центральна геофізична обсерваторія, 2005.– С.85-104.

7.Тарасюк Н.А. Регіональні прояви глобального потепління (за даними спостережень по метеостанції Луцьк)/ Н. А.Тарасюк, Ф.П.Тарасюк / В зб.: Географія та екологія: наука і освіта: матеріали У Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю), м.Умань. 10-11 квітня 2014 р./відп.ред. О.В.Браславська – Умань:ВПЦ «Візавві» (Видавець «Сочінський»), 2014 – С.330-333.

8. Розклад погоди в м. Луцьк. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://рр5.ua/>

УДК 9.311

О. І. Тимчук, аспірантка, старший лаборант кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка

До історії розвитку польської географії релігії

*Кафедра економічної і соціальної географії,
м. Львів, вул. П. Дорошенка, 41*

Розглянуто актуальні питання історії формування географії релігії. Проаналізовано релігієзнавчі засади вивчення географії релігії у Польщі. Розкрито питання конфесійного релігієзнавства та вивчено внесок сходознавців у релігієзнавчі дослідження.

Ключові слова: релігія, релігієзнавство, географія релігії, конфесія, релігійність.

Tymchuk O. I. To the history of development of Polish geography of religion.

The topical issues of history of the formation geography of religion were considered. The religious foundations studying the geography of religion in Poland were analyzed. The issue of confessional religious studies was disclosed and the contribution of orientalist in religious investigation was studied.

Keyword: religion, religious studies, geography of religion, confession, religiosity.